

ADEVĂRUL LUMILOR STINSE

text de Traian UNGUREANU
fotografii de Emanuel TÂNJALĂ

Bătrâna dintre timpuri. Mâna întâmpină cu un gest delicat viața de dincolo. Pomana se oferă pe platoul palmei, ca o bisericuță într-un tablou votiv. Colăcelul e încoronat de un tumul fraged de colivă. Lumânarea pornește galben, se arcuiește istovită și năzuiește spre fața bătrânei. Zâmbetul trist, tăiat de dinți rari, ochii retrași în umbra orbitelor și beteala căruntă de deasupra frunții se leagă în resemnare.

ALEXANDRU ȘI TANTI MĂNDICA

De două ori, despre stingere. Chipurile sunt împăcate cu trecerea. Au încheiat, dar mai stăruie. Zâmbetul, aproape lipsit de buze, taie concluzii ultime. Alexandru regretă ceva ce nu se mai poate întoarce. Tanti Măndica regretă și ea ceva ce s-a dus, dar capul e sus, iar ochii pot încă reproșa. Măndica și Alexandru cad, curg împreună pe treptele prea netezi. Dar nu sunt încă pregătiți. Pălăria zdrelită, amestecul precar de pulovere grele și cămăși fără măsură nu îi arată gata de ceremonia finală. Se bat, se opun, se țin și se opintesc în trei bastoane rigide. Singura putere încă vie vine din mâinile enorme. Greutatea lor de lespede colosală îi fixează acum și aici.

ȘTEFAN TÂNJALĂ ȘI FATA LUI, ILEANA, PE PRISPĂ

Istoria acestei imagini nu e aici. Ștefan Tânjală și fata lui ne privesc de departe. De fapt, tac. Refuză îndârjit să vorbească. Câteva lucruri spun că ar trebui să ne socotim contemporani. Dar toate zac risipite sau prost așezate. De pildă, pantoful turtit care rămâne pe veci nesocotit, în dreapta bărbatului. Acolo l-a prins ceasul care desparte ce a fost de ce e. Căciula moțată a fost așezată pe cap de o mână străină. Bărbatul o poartă fără s-o poarte.

Nici femeia nu poartă tenișii din picioare altfel decât de nevoie. Adevărul e în priviri și conduce, înapoi, spre o civilizație aspră și veche, spre unul dintre straturile abia desenate care leagă încă toate felurile sud-europene de a trăi într-un amestec de soare, pulbere și muncă. Cruzimea chipurilor are ceva arhaic și legiuitor. O întâlnim și azi, plutind, prin fizionomiile popoarelor Sudului, din Dobrogea până în Sicilia, într-o lume în care fizionomia bate corpul. Căci Ștefan Tânjală și fata lui nu au trupuri de carne. Au oasele vechi-testamentare ale trecutului. Măinile lui Ștefan Tânjală ies din fotografie și ajung foarte aproape de noi. Dar privirile, înarmate de încrețitura adâncă a frunții, merg și mai departe. Sunt aproape insuportabile. Ne spun, după câte se poate înțelege, că suntem vinovați și superficiali.

BĂRBAT BĂTRÂN DIN SĂVÂRȘIN, BANAT

Burghezia pălmașă a Banatului.
O eleganță discretă încercuiește
demn această figură de veteran.
Inelele păioase ale pălăriei se
rotesc deasupra unei priviri
nemișcate. Nodul de deasupra
borului evocă mândria unei pene.
De pe umeri, zalele încă vii ale
puloverului, vestesc un fost
luptător. Pe față, istoria faptelor și
muncilor a ars obrazii. Din josul
ochilor până departe, pe gâtul
mâncat de griji, un covor blând
cumințește o suferință veche.

Libris

Respect pentru oameni si carti

BĂTRÂNĂ DIN ALUN, ȚINUTUL PĂDURENILOR, HUNEDOARA

Madona din Alunu e înveșmântată în alb pur. Vestea bună e întărită de licărul mineral al nasturilor de la gât și de la mâneci. Broderia bogată din jurul încheieturilor e la un pas să înșele vechimea tăcută a mâinilor. Dar vestea se schimbă, răstălmăcită de figura grozavă dintre falduri. Chipul și-a uitat feminitatea și întreabă cum numai rictusul singurătății poate întreba. Fața brăzdată judecă, veșmântul alb cheamă. Madona din Alunu e Ultima Mireasă.

BĂTRÂNĂ CU FAȚA ACOPERITĂ CU MÂNA

Există speranță? Nu! Dar există sens. O pată goală scobește zidul din spate și ne spune ce ascunde mâna cu care femeia își acoperă chipul: osteneala, epuizarea care împietrește. Basmua boltită ca o calotă strânge sever capul și gândurile. Dar prăbușirea frunții e împiedicată energic de axul extraordinar al brațelor. O mână încercată de muncă ține agale fruntea. Cealaltă e o transversală care se împotrivește cu dușmănie. Pe ea se sprijină toată făptura și toată osteneala femeii. Pumnul umflat de vene furioase strânge bastonul sprijinit în pământ. Există reazem. Depresia modernilor dizolvă. Epuizarea țărănească poate sfărâma, dar nu trece în disperare.

BĂTRÂNĂ CU LEGĂTURĂ DE LEMNE, LÂNGĂ HERCULANE

Basm, la drumul mare. Drumeții își fac cruce și grăbesc pasul. Îmbibată de magnetism vegetal, o mogâldeată neagră se ivește dintre două prăjini. Legătura de lemne din spinare va înteți, mai târziu, focul, sub vreun ceaun cu ierburi de leac. Sau deochi? Mai degrabă. Capul pornește direct dintre ramuri și iscodește cu o căutătură amară. Măinile încleștate pe cârje spun însă altă poveste: o bătrână slăbită de sărăcie și de singurătate. Dar asta doar pentru pușinii voinici care scapă din prinsoarea privirii.

BĂTRÂNI DIN BÂRSANA, MARAMUREȘ

Maramureș: tot ce nu e lemn, e detaliu pe lemn. Țăranii așezați pe lavița lungă din fața porții stau anevoie, în posturi colțuroase, de marionetă. E atât lemn în poarta din spate, că gesturile și figurile țăranilor se ascut și se frâng în unghiuri fixe. Clopurile stau ca pe aer. Bocancii îngrijiți, de sărbătoare, au un lustru imobil. În stânga, stâlpul cioplit al porții înflorește suveran. A patra siluetă – un baston rezemat de laviță – e la locul ei: lemn pe lemn.